

Múzeumpatikák Magyarországon

Dobson Szabolcs

Magyar Gyógyszerésztörténeti Társaság

Pécs, 2016. 10. 14.

www.gyogyszeresztortenet.hu

Megjegyzés: számos helytörténeti vonatkozású gyógyszerészeti szakcikk múzeumi, illetve levéltári és egyéb helytörténeti kiadványokban jelent meg!

KIEMELT

Irodalom-keresési javaslatok honlapunk használatához

Nagyjából 557 találat (0,49 másodperc)

Patikamúzeumok - Magyar Gyógyszerésztörténeli Társaság Magyar ...
1. kép A Mátyás király gyógyszerész 1906-ban készült fényképe és a hartai patika - A kecskeméti Orvos- és Gyógyszerésztörténeli **Múzeum** ...

Múzeumok Őszi Fesztiválja - 2016. - Magyar Gyógyszerésztörténeli ...

2016. szept. 1. ... Mit rejthet Jósa doktor táskája? (Jósa András **Múzeum**, Nyíregyháza);
Test és Lélek a Nagy Háborúban – Tábori lelkeszet, katonai kórházak és ...

A Móra Ferenc Múzeum patikatörténeli kiállításán látható ...

Fájl formátuma: PDF/Adobe Acrobat

A szegedi **múzeum** alapítására való törekvések Reizner János nevéhez fűződnek. ... A mai Móra Ferenc **Múzeum** épületének építése Steinhardt Antal és Lang ...

a gyógyszerészi múzeum felállításának ügye magyarországon

Fájl formátuma: PDF/Adobe Acrobat

múlt század vége felé gyógyszerészi **múzeum** felállítására. Igaz, hogy nálunk ... Az első magyar kezdeményezés gyógyszerésztörténeli **múzeum** felállítására.

Múzeum - Magyar Gyógyszerésztörténeli Társaság Magyar ...

Video · Családfakutatás · Doktori értekezések és szakdolgozatok · Régi gyógyszerek lexikona · Hungaricana portál · Gyógyszerésztörténeli szaklap. **Múzeum** ...

A kecskeméti múzeum képekben - Magyar Gyógyszerésztörténeli ...

A kecskeméti **múzeum** képekben. A 18. század gyógyszerkincse. A gyógyszerkészítés eszközei. A patikaedények típusai. Az orvostörténeli emlékek a 18-20.

A CSÍKI SZÉKELY MÚZEUM ÉVKÖNYVE XI-XII.

Fájl formátuma: PDF/Adobe Acrobat

16-17. századi nemesi oklevelek a Csíki Székely **Múzeum** gyűjteményében.
133. Pál-Antal Sándor. A csíkszentgyörgyi egyházközség lakossága 1696-ban.
151.

A CSÍKI SZÉKELY MÚZEUM ÉVKÖNYVE X.

Fájl formátuma: PDF/Adobe Acrobat

Felelős kiadó: Gyarmati Zsolt, a Csíki Székely **Múzeum** igazgatója. Nyomdai előkészítés, nyomtatás, kötés: F&F International, Gyergyószentmiklós.

SWITCH TO ENGLISH

múzeum

Keresés x

ARCHÍVUM

- 2016. szeptember (7)
- 2016. augusztus (3)
- 2016. július (9)
- 2016. június (9)
- 2016. május (15)
- 2016. április (11)
- 2016. március (4)
- 2016. február (3)
- 2016. január (5)
- 2015. december (2)
- 2015. november (11)
- 2015. október (4)
- 2015. szeptember (8)
- 2015. augusztus (2)
- 2015. július (12)
- 2015. június (10)
- 2015. május (8)
- 2015. április (10)
- 2015. március (7)
- 2015. február (3)
- 2015. január (10)
- 2014. december (5)
- 2014. november (6)
- 2014. október (7)
- 2014. szeptember (5)
- 2014. augusztus (10)
- 2014. július (8)
- 2014. június (7)
- 2014. május (4)
- 2014. április (8)
- 2014. március (3)
- 2014. január (1)
- 2013. december (1)
- 2013. november (1)
- 2013. augusztus (1)

További könyvjelzők

Patikamúzeumok

MAGYAR PATIKAMÚZEUMOK:

Vida Mária: Történelmi és iparművészeti értékű gyógyszerertári berendezések magyarországi topográfiája

Antall József: Az orvos- és gyógyszerésztörténeti múzeumügy Magyarországon

Halmi János: Az Ernyey József Gyógyszerészeti múzeumról. Az Országos Orvostörténeti Könyvtár Közleményei Vol. 36. (1965)

Lugosi Márta: A Gyógyszerészeti Múzeum felállításának ügye Magyarországon

Arany Sas (budai Várnegyed)

Budapest, Tárnok u. 18.

Czagány István: A budavári Arany Sas patika

Jantsits Gabriella: Újabb adat az Arany Sas történetéhez

Fekete Sas (Székesfehérvár)

Székesfehérvár, Fő út 5.

Dr. Grabarits István: A Fekete Sas titkos története

Székesfehérvár, Fekete Sas Patika

Patika Múzeum (Sopron)

Sopron, Fő tér 2.

Arany Egyszarvú (Kőszeg)

A Szigetváry Ferenc emléktábla avatása Kőszegen:

Szerecsen (Pécs)

Pécs, Apáca u. 1.

Heréb Anikó: A Sipőcz Patika története

Heréb Anikó: A pécsi Szerecsen képekben

Mayer Klára: A pécsi Szerecsen Patika

A kecskeméti Orvos és Gyógyszerésztörténeti Múzeum

A gyógyszerésztörténeti múzeumok története - 1

- ▶ **1872:** budapesti Iparművészeti Múzeum (gazdag régi patikaedény gyűjtemény már 1873-tól; Kőszegről a patikabútor 1910-ben idekerül)
- ▶ **Első hazai kezdeményezés (1887):** Kolozsvári Magyar Gyógyszerészeti Múzeum (az Erdélyi Nemzeti Múzeum keretében)
  - „A kolozsvári egyetem gyógyszerész hallgatóinak segélyegylete Böckel Samil elnöklete alatt tartott gyűlésén elhatározta, hogy egy „Gyógyszermúzeum”-ot fog létesíteni.” (Gyógyszerészi Közlöny 3 (1887) p. 223)
  - 1903:** Orient Gyula is a Magyar Gyógyszerészeti Múzeum felállítását szorgalmazta.
  - “Sokan inkább a nürnbergi Germanisches Museum-ba küldték emléktárgyaikat, eszközeiket, és nem a hazai gyógyszerésztörténeti gyűjtemény növelését tartották szem előtt.” (Gyógyszerészi Közlöny 19 (1903) No. 8. pp. 125-127.)

A gyógyszerészettörténeti múzeumok története - 2

- ▶ **1905 (átalakítva 1977):** Debreceni Városi Múzeum, majd Déri Múzeum - Múzeumpatika részleg - Arany Egyszarvú patika berendezési tárgyai (Rothschnek Emil ajándékai)
- ▶ **1890-es évek elejétől Budapesten** (Karlovszky Geyza, Nagy Gyula, Traxler László, Andriska Viktor, Forgács Dezső, Ernyey József, Koritsánszky Ottó és sokan mások)
1906: A Nemzeti Múzeum keretében, a néprajzi osztály gyógyszerészeti gyűjteményeként megalakult a gyógyszerészettörténeti múzeumi részleg.
Fő pártfogó: Ernyey József (1934-től a Nemzeti Múzeum főigazgatója)

A gyógyszerészettörténeti múzeumok története - 3

- ▶ 1934: Mozsonyi Sándor vezetésével anyaggyűjtés a Gyógyszerészeti Intézetben
- ▶ 1948. október 11: Mozsonyi Sándor és Halmai János fő érdemeként, a két fenti anyag egyesítésével: Ernyey József Gyógyszerészeti Múzeum amely 5 évvel később, 1963-ban az egyetemi intézetek bővülésével kapcsolatban megszűntette működését.

Anyagának nagyobb részét átvette a Semmelweis Orvostörténeti Múzeum (1965), kisebb része a Budapesti Orvostudományi Egyetem Gyógynövény- és Drogismereti Intézetének kezelésében maradt.

A gyógyszerészettörténeti múzeumok története - 4

- ▶ **1965:** Miniszteri utasítás szabályozza az egész ország területére vonatkozóan a régi gyógyszerertári berendezések megóvási, illetve védési jogkörét (19/1965. (Eü. K. 18.) Eü. M. – M. M. sz. együttes utasítással módosított 44/1962. (Eü. K. 20.) Eü. M. sz. miniszteri utasítás)
- ▶ **1965:** Semmelweis Orvostörténeti Múzeum (**1971:** Semmelweis Orvostörténeti Múzeum Könyvtár és Levéltár - SOM, majd SOMKL) - szakmai-módszertani felügyelet
- ▶ **1968. 09. 27.:** A gyógyszerertári berendezések védetté nyilvánításában, a védett berendezések ellenőrzésében, a szükséges átalakítások gyakorlatában alkalmazott irányelvek (Antal József) - *Múzeum/műemlékpatikák*

A gyógyszerészettörténeti múzeumok története - 5

Gyógyszerészettörténeti, illetve patikamúzeumok/kiállítások
Kiemelkedő gyógyszerészek:

Halmai János, Nikolics Károly, Horváth Dénes, Szigetváry Ferenc, Rádóczi Gyula, Lóránd Nándor, Grabarits István, Szabó Lóránt, Lárencz László

- ▶ 1923-: mohácsi Kanizsai Dorottya múzeum
- ▶ 1965: SOM - Képek a gyógyítás múltjából, benne gyógyszerészettörténeti emlékek, a Szentlélek és a Magyar Király patika bútorzata
- ▶ 1968: soproni „Angyal” Patikamúzeum
- ▶ 1971: Kőszegen a volt jezsuita patika épületében állandó kiállítás
- ▶ 1971: győri Széchényi Múzeumpatika
- ▶ 1974: budavári Arany Sas patikamúzeum (SOMKL)
- ▶ 1975: székesfehérvári „Fekete Sas” Patikamúzeum
- ▶ 1977: nagykállói Korányi Frigyes emlékház - Angyal patika (Budapestről)

A gyógyszerészettörténeti múzeumok története - 6

- ▶ 1978: SOMKL: a volt Szent Keresztély patikában: Ernyey József Gyógyszerészettörténeti Könyvtár
- ▶ 1980: kőszegi Arany Egyszarvúhoz patikamúzeum
- ▶ 1982: szegedi Móra Ferenc múzeum - patikamúzeumi részleg (Meváltó patika)
- ▶ 1983: Kiscelli Múzeum (Budapest): Arany oroszlán patika
- ▶ 1983: mezőberényi Helytörténeti Múzeum - Oroszlán patika
- ▶ 1985: kecskeméti Orvos-Gyógyszerészettörténeti Múzeum (ma Katona József Múzeum)
- ▶ 1987: egri Telekessy patikamúzeum
- ▶ 1988: kőszegi Fekete Szerecseny patikamúzeum és gyógyszerészettörténeti könyvtár
- ▶ **1990: pécsi „Szerecsen” Múzeumpatika**
- ▶ **1990-es évek közepe: vértessacsay Kazay Emlékszoba**
- ▶ **2014: tiszavasvári Vasvári Pál Múzeum - Alkaloida ipar- és technika-történeti kiállítás**
- ▶ **2016. 03. 23.: ceglédi Kossuth Múzeum - A gyógyszerészet emlékei (Farkas Pál időszaki kiállítása)**

A gyógyszerészettörténeti múzeumok története - 7

A gyógyszerészettörténeti múzeumok szervezeti típusai

- ▶ Múzeumpatikák/védett műemlék gyógyszertárak (57 db., a 70-es évek elején védetté nyilvánított bútorzatok)
- ▶ Általános múzeumok szűkebb tematikus gyűjteményei
- ▶ Általános, illetve helytörténeti múzeumok gyógyszerészettörténeti kiállításai
- ▶ Szakmúzeumok gyógyszerészettörténeti kiállításai
- ▶ Önálló állandó gyógyszerészettörténeti kiállítások
- ▶ Időszaki gyógyszerészettörténeti kiállítások
- ▶ Magángyűjtemények (magánszemélyek, gyári gyűjtemények)

A (helyi) politika szerepe a patikamúzeumok életében:

- ▶ Pártfüggetlen, a helyi vezetők kulturális szemléletétől függ
- ▶ A technokrata konszolidáció és stabilitás hiánya

Az MGYTT tevékenysége a patikamúzeumok fejlesztésében

- ▶ Alaphelyzet: 2012-vel bezárólag teljes mértékben elvesztettük a gyógyszerész-muzeológusok nemzedékét és utánpótlás nem volt/nincs.
- ▶ www.gyogyszeresztortenet.hu adatbázisa alapján információk szolgáltatása
- ▶ „Virtuális patikamúzeum” (fotók, mélyebb szakmai információk, régi receptek, stb.)
- ▶ Közreműködés kiállítások tervezésében (szegedi Móra Ferenc Múzeum)
- ▶ Részvétel múzeumpedagógiai eseményeken, előadónapokon
- ▶ Múzeumi témájú kutatások:
  - ▶ Patikaedény- és -fiók-felirat projekt (Szeged, Kecskemét, Segesvár, Székesfehérvár, Kőszeg, Békéscsaba)
  - ▶ Rényi Péter: [A Móra Ferenc Múzeum patikatörténeti kiállításán látható gyógyszertári bútorzat gyógynövényes vonatkozásai](#), Szeged, 2014.
  - ▶ A kőszegi és a székesfehérvári jezsuita patikabútorok fiókfeliratain látható materia medica összehasonlító elemzése

Régi gyógyszerek lexikona

Gyógyszeralapanyagok:

Lexikonok:

- Gyógyszernevek régi patikaedény- és fiókfeliratokon – Nagylexikon
- A segesvári patikamúzeum edényfeliratai
- A szegedi Móra Ferenc Múzeum patikakiállításának edény- és fiókfeliratai
- A Móra Ferenc Múzeum patikatörténeti kiállításán látható gyógyszerári bútorzat gyógynövényes vonatkozásai
- A székesfehérvári patikamúzeum barokk edény- és fiókfeliratai eredeti feliratnevek szerinti ABC sorrendben
- A székesfehérvári patikamúzeum barokk edény- és fiókfeliratai az anyanövény- illetve állatnevek szerinti ABC sorrendben

Fotógalériák:

A Móra Ferenc Múzeum patikakiállításának anyagai:

- Móra Múzeum – fiókok
- Móra Múzeum – üvegedények
- Móra Múzeum – tégelyek
- Móra Múzeum – fatégelyek

A segesvári patikamúzeum anyagai

A segesvári gyógyszerészi múzeum rövid bemutatása

A békéscsabai Isteni Gondviselés Gyógyszertára fiókfeliratai és edényzete

A békéscsabai Isteni Gondviselés Gyógyszertára fényképekben

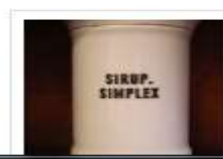
Gyári készítmények:

A gyógyszeres dobozokról további képek és leírások találhatóak a *Scatula Originalis* blogon (www.scatorig.hu).

A gyógyszerek jegyzéke

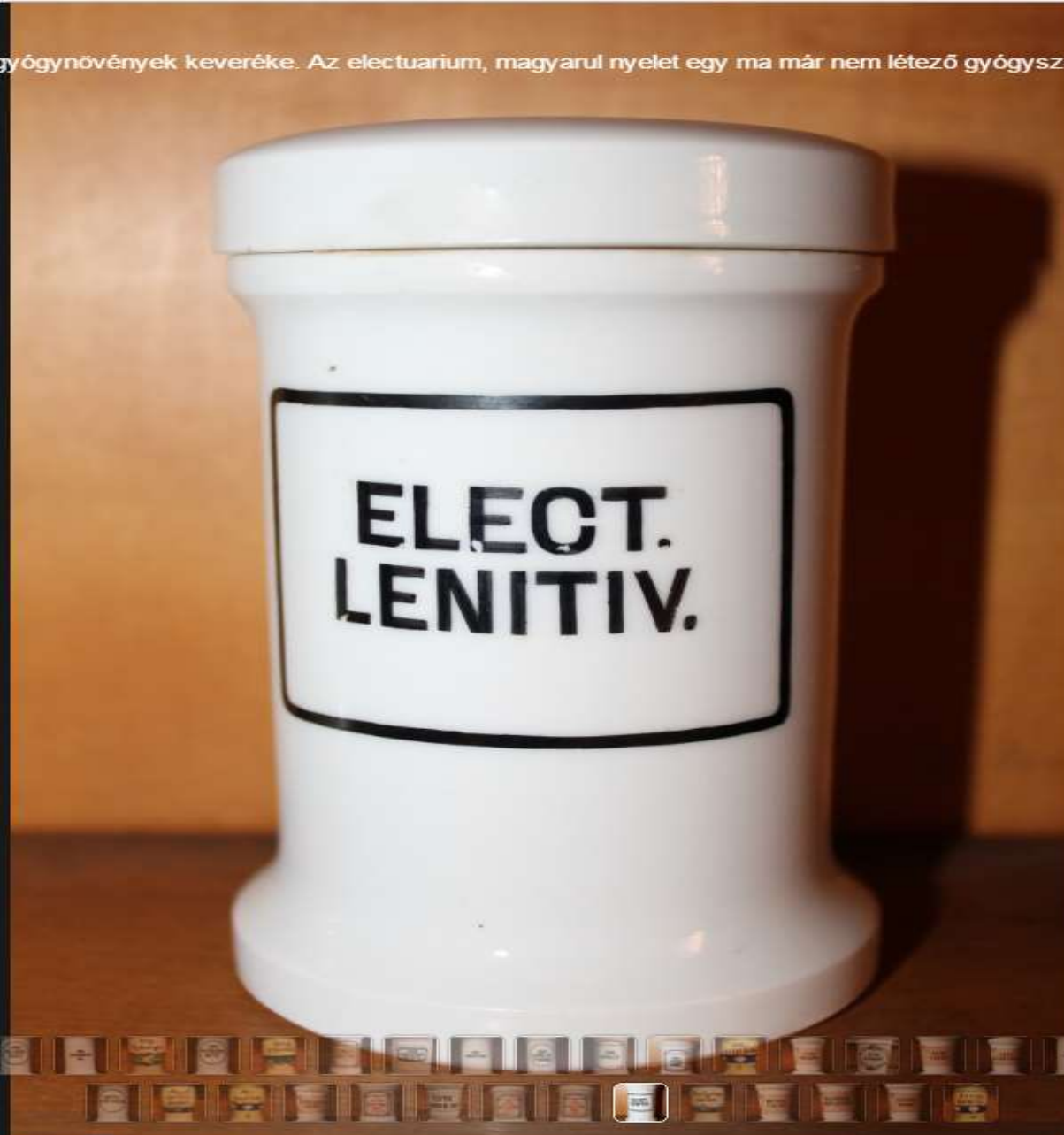
Móra Múzeum – tégelyek

Elect. lenitiv.

Electuarium lenitivum. Hashajtó hatású porok és gyógynövények keveréke. Az electuarium, magyarul nyelet egy ma már nem létező gyógyszerforma. Növényi porok és lekvár vagy méz felhasználásával állították elő.

SCATULA ORIGINALIS

régi gyógyszerek múzeuma

[GYÓGYSZEREK](#) [BLOG](#) [GYŰJTEMÉNY](#)

Gyógyszerek

[ÖSSZES](#) [AMPULLA](#) [DRAZSÉ](#) [EGYÉB](#) [INJEKCIÓ](#) [KAPSZULA](#) [KENŐCS](#) [KÓTSZER](#) [KÚP](#) [POR](#) [TABLETTA](#)

Aurobin kenőcs

Az Aurobin kenőcs hatóanyagai: a prednizolon, a lidokain és a dexpanthenol. A prednizolon egy gyulladáscsökkentő glükokortikoid, a lidokain helyi érzéstelenítő...

Nilacid tabletta

A Nilacid tabletta hatóanyagai: a bizmut-szubnitrát, a nátrium-dihidrogén-foszfát, a magnézium-oxid és a magnézium-triszilikát. A bizmut kelátot képez a gyomornyálkahártya glikoproteinjeivel,...

Papaverinum hydrochloricum injekció

Hatóanyaga a papaverin, az ópium egyik alkaloidja. Vízben oldódó sósavas sója görcsoldó hatású. Csökkenti az erek tónusát és a vérnyomást,...

Trasicor tabletta

A Trasicor tabletta hatóanyaga az oxprenonol. A nem-szelektív béta-blokkoló szert angina pectoris, szívritmuszavarok és magas vérnyomás kezelésére használták. Injekció formájában...

Vitamin B1 tabletta

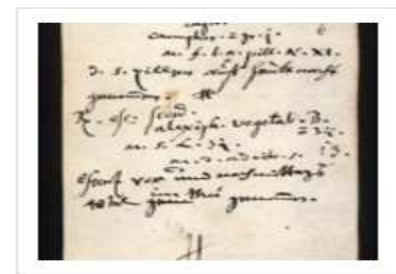
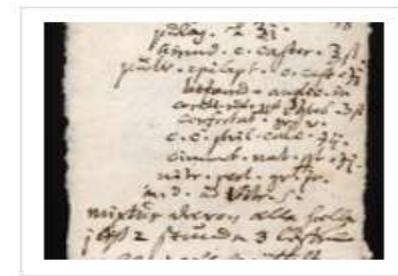
A gyógyszer hatóanyaga a B1-vitamin, más néven tiamin, hidroklorid só formájában. A vegyület hiánya kardiovaszkuláris, gasztrointesztinális és idegrendszeri elváltozásokat okozhat...

Fomarex spray

A Fomarex spray hatóanyaga a dimetikon, olyan szilikonolaj, amely védő-légáteresztő réteget hoz létre a bőr felszínén. A védőréteg támogatja a...

Receptek I.

Magyar Orvostörténeti és Gyógyszerészeti Gyűjtemények Egyesülete

- ▶ A magyar orvoslás és gyógyszerészet történetének kutatása és bemutatásának segítése tárgyi emlékein és írásos dokumentumain keresztül, a muzeológia eszközeivel
- ▶ A tagok orvos- és gyógyszerésztörténeti és muzeológiai ismereteinek gyarapítása
- ▶ A hazai és külföldi orvos- és gyógyszerészi muzeológia tanulmányozása és kutatása
- ▶ Elősegíti a orvosi és gyógyszerészi muzeológia eddigi eredményeinek mind szélesebb körű megismerését, belföldi és külföldi terjesztését
- ▶ Figyelemmel kíséri a magyarországi orvos- gyógyszerésztörténeti múzeumok, kiállítások, emlékhelyek és gyűjtemények életét, működésüket támogatja, előmozdítja hasonlóképpen létrejöttét

Köszönöm a megtisztelő figyelmet!

